

Vedtak i Klagenemnda for forsikrings- og gjenforsikringsmeglingsvirksomhet

Klagenemnda for forsikrings- og gjenforsikringsmeglingsvirksomhet behandlet i møte 28.6.2017 klage inngitt av Nord-Trøndelag Fylkeskommune (NTFK) mot Insurance Asset Management (IAM).

Klagens tema er spørsmål om vederlag for meglertjenester i forbindelse med oppsigelse av meglerkontrakt.

1. Sakens bakgrunn og rettslige problemstillinger

Nord-Trøndelag Fylkeskommune har klaget inn IAM for nemnda med påstand om at IAM krever for stort i honorar for perioden fra oppsigelse ble varslet til avtaleforholdet opphørte. Det er enighet mellom partene om at oppsigelse ble sendt 14.10.2016 og at megleravtalen utløp 20.01.2017. Det er heller ikke omtvistet at meglerhonoraret for 2016 er oppgjort. Uenigheten består i hvilket meglerhonorar som skal betales for 2017.

NTFK anfører at det skal betales honorar proratarisk for de tre første ukene av 2017 (kr.17 310,-) samt et tillegg for arbeid utført i 2016 for forsikringer som skulle begynne å løpe i 2017. NTFK anfører at IAM kun videreførte eksisterende deknninger og anslår vederlaget for dette arbeidet til å utgjøre kr. 5 000,-. NTFK finner å kunne avrunde beløpet til kr. 25 000,- som et fullt og endelig oppgjør for det arbeidet som IAM utførte i 2017.

IAM krever på sin side fullt oppgjør for 2017, dvs. kr. 300 000,-. IAM begrunner dette med at forsikringsmeglerforetakets arbeid ikke er jevnt fordelt utover året, men at kostnadene i det vesentligste blir pådratt før forsikringsperioden begynner. IAM må være i forkant med å tilpasse sin produksjon og antallet medarbeidere. IAM mener derfor at betalingsplikten for hele fastprishonoraret for 2017 har inntrådt.

Innklagedes prinsipale standpunkt er at saken skal avvises fra nemndsbehandling. Klager fastholder på sin side at det ikke foreligger grunnlag for å avvise saken og at saken tvert i mot er godt egnet for nemndsbehandling.

2. Spørsmålet om avvisning

Spørsmålet om nemndas kompetanse til å avgjøre tvister av alminnelig kontraktsrettslig karakter har tidligere vært behandlet i Klagenemndas vedtak datert 7.4.2017 der det legges til grunn at «Klagenemnda ble opprettet med sikte på å representere et lavterskeltilbud for forsikringsmeglingskunder til å løse eventuelle tvister uten å måtte anlegge søksmål.»

Både lovens ordlyd, uttalelsene i forarbeidene og også forskriftens utforming tilsier at Klagenemnda forutsettes å ha en vid kompetanse til å behandle tvister av kontraktsrettslig karakter, jf Forsikringsformidlingsloven § 9-1, Forsikringsformidlingsforskriften § 5-1 og Ot. prp. nr. 55 (2004-2005) s. 32. Klagenemnda holder fast ved sin praksis om å kunne prøve også tvister av alminnelig kontraktsrettslig karakter.

Klagenemnda finner etter dette at en tvist som gjelder spørsmål om honorarets størrelse i forbindelse med oppsigelse av kontrakt om forsikringsformidling er en type problemstilling som Klagenemnda kan ta stilling til.

3. Spørsmålet om vederlag i oppsigelsesperioden

Det er en samarbeidsavtale datert 2. desember 2015 som ligger til grunn for partenes mellomværende. Av betydning for spørsmål om henholdsvis honorarberegning og oppsigelse vises det særlig til avtalens punkter nr 3 og 4:

I avtalens pkt 3 slås det fast at det er avtalt fast pris. Dette er i Vedlegg 4 til avtalen presisert slik: «Det er avtalt at forsikringsmegler skal utføre de skade- og personforsikringstjenester som er spesifisert under vedlegg 1 til et årlig honorar på kr 300.000,- (kronertrehundretusen).» Det følger videre av avtalens pkt 3 at «Meglerfirmaets honorar refunderes ikke ved frafall av forsikringsbehov eller ved heving av avtale i forsikringsåret.»

I avtalens pkt 4 om avtalens varighet og oppsigelse heter det at «Samarbeidsavtalen kan sies opp skriftlig med 3 mnd. varsel».

Avtalens pkt 3 regulerer vederlagsberegningen i to ulike situasjoner: (i) ved bortfall av forsikringsbehov og (ii) ved heving av avtalen. Etersom man i denne saken står overfor en ordinær oppsigelse, kommenteres ikke situasjonen vedrørende heving ytterligere. Når kontrakten leses i sin sammenheng, finner Klagenemnda at det gir best mening å forstå formuleringen om bortfall av forsikringsbehov i kontraktens pkt 3 slik at den sikter til situasjoner der forsikringsbehovet er bortfalt etter at det årlige honoraret er betalt.

Det er ingen begrensinger i selve avtalen mht. tidspunktet for når en oppsigelse kan settes frem eller når den får virkning fra. Det er naturlig å forstå kontrakten slik at den gir begge parter en reell rett til å si opp kontrakten når som helst så lenge man forholder seg til den tre måneder lange oppsigelsesfristen. Dersom det hadde vært meningen at kunden måtte betale hele årshonoraret dersom oppsigelsen ikke ble inngitt innen en bestemt dato, er det naturlig å forvente at dette hadde kommet til uttrykk i en egen klausul i kontrakten. Det er alminnelig kontraktsrettslig tolkningsprinsipp at kontrakten tolkes mot den som har fordel av et bestemt tolkningsalternativ, særlig dersom parten også har forfattet kontrakten og dermed hadde oppfordring og mulighet til å uttrykke kontraktens betingelser klarere. Denne såkalte «uklarhetsregelen» eller «contra proferentem-prinsippet» benyttes som tolkningsprinsipp også ved avtaler mellom profesjonelle parter. Se nærmere Giertsen, Avtaler (2014) s. 131-133 og Lilleholt, Kontraktsrett og obligasjonsrett (2017) s. 113 med henvisning ytterligere henvisninger til rettspraksis. Når dette relateres til den foreliggende samarbeidsavtalen, legger Klagenemnda til grunn at IAM ikke vil ha krav på et helt års honorar.

Klagenemnda konstaterer etter dette at avtalen selv gir ikke noen eksplisitt anvisning på beregningen av honoraret ved oppsigelse av kontraktsforholdet. Spørsmålet om beregning av honoraret må dermed løses ut fra alminnelige kontraktsrettslige prinsipper.

Når det gjelder deklarasjonsrett til vederlag ved oppsigelse av kontraktsforhold, er det få lovbestemmelser som direkte gjelder det økonomiske oppgjøret ved rettmessig oppsigelse av kontrakten. Både i norsk og nordisk kontraktsrett ser man at det i noen tilfeller analogiseres fra kjøpslovens bestemmelse om avbestilling (kjøpslovens § 52) også i forhold til andre kontrakter enn kjøp, bl.a. for kontrakter om service og tjenesteyting. I tillegg ser en at de samme prinsipper for

vederlagsberegningen legges til grunn både i forbrukerkontrakter og i profesjonelle kontraktsforhold. Se nærmere Restatement of Nordic Contract Law s. 262-264. I norsk kontraktsrett har man vært tilbakeholden med å foreta analogier fra agenturlovens § 28 om etteroppgjør utenfor lovens anvendelsesområde, jf Rt 2014 s. 118 der det i premiss (49) uttales at «Agenturlovens regler om avgangsvederlag har karakter av en positiv lovregulering utført for agentforhold, og verken fremmed rett eller hensynet til internasjonal rettsenhet gir støtte til analogisk anvendelse av bestemmelsen.» Det er i og for seg klare likhetstrekk mellom tjenesteagenters og handelsagenters virksomhet idet begge har det som sin viktigste oppgave å formidle kontakt mellom potensielle kunder og hovedleverandør av den aktuelle tjenesten. Dette skulle tilsi at det kunne være aktuelt med analogislutning i alle fall i de tilfeller der tjenesteagentens vederlag er basert på provisjon, se nærmere Rt 1989 s. 852 og Ellen Wilhelmson-Eftestøl, TfR 2005 s. 608-627 på s. 619-620. I den foreliggende sak er imidlertid honoraret avtalt som et fast årlig beløp og ikke i form av provisjon. Klagenemnda forholder seg til utgangspunktet om at agenturloven er lite egnet som grunnlag for analogi og går derfor ikke nærmere inn på dette. Ved service og tjenesteytelser er utgangspunktet ved avbestilling at vederlaget dekker det arbeidet som debitor utfører i oppsigelsesperioden. Dette prinsippet er f.eks. nedfelt i håndverkertjenestel § 40 (1) og bustadoppføringsloven § 52. Ved avslutning av eiendomsmegleroppdrag følger det av § 6-5 (3) at oppdragstakeren har krav på et rimelig vederlag for utført arbeid dersom oppdraget sies opp av oppdragsgiveren. I kommisjonsforhold følger det av kommisjonsl. §§ 51 og 52 en erstatningsplikt i varige kommisjonsforhold dersom kommisjonsavtalen sies opp med en kortere frist enn tre måneder.

I henhold til alminnelige, ulovfestede kontraktsrettslige prinsipper har oppsigelsen virkning for fremtidige ytelser. De mange lovbestemmelsene på kontraktsrettens område som sammen med rettspraksis og teori danner utgangspunktet ved formuleringen av hva som er alminnelig ulovfestet kontraktsrettslig prinsipp for vederlagsberegningen ved en berettiget oppsigelse, har det til felles at målet er å finne et rimelig vederlag i oppsigelsesperioden. Ved beregningen av hva som utgjør et rimelig vederlag tas det noen ganger utgangspunkt i fortjenestetap, andre ganger i normalt vederlag for arbeid som er utført eller skulle ha vært utført. Det foreligger tapsbegrensningsplikt, det gjøres fradrag for utgifter og i noen tilfeller forventes det at det foretas dekningstransaksjoner. Noen økonomisk kompensasjon for skuffede forventninger gis ikke. Selv om de nevnte momentene er komponenter man gjerne forbinder med beregning av erstatning i forbindelse med kontraktsbrudd, er det svært viktig å holde fast ved utgangspunktet om at det i forbindelse med en rettmessig oppsigelse er tale om å bestemme vederlaget i en oppsigelsesperiode.

Oppsigelse av et kontraktsforhold har noen karakteristiske kjennetegn som vil kunne ha betydning ved fastleggelsen av vederlagets størrelse i oppsigelsesperioden. For det første innebærer en oppsigelse et uttrykkelig ønske fra den ene parten om å avslutte kontraktsforholdet. Formelt sett består kontraktsforholdet i hele oppsigelsesperioden, men det er naturlig at det skjer en nedtrapping og utfasing av partenes ytelser i løpet av oppsigelsesperioden (avhengig av hvilken type kontrakt man står overfor). Eksistensen av en oppsigelsesfrist og lengden av denne er i hovedsak gitt for at den part som får rettet oppsigelsen mot seg, skal ha en periode å områ seg på.

Om utgangspunktet for beregningen av det økonomiske oppgjøret i forbindelse med oppsigelse, vises det til Krüger, Kontraktsrett (1999) s. 585: «Når kontrakten bortfaller, opphører også kontraktens særlige regulering vedrørende vederlagsopptjening, funksjons- og utgiftsdeling m.v.». Se også Hagstrøm, Obligasjonsrett (2011) s. 241-242. I tilfeller der det er avtalt en oppsigelsesfrist, ligger det som nevnt i selve fristen en hensyntaken til at debitor skal kunne områ seg. At debitor gis en frist til å innrette seg i forhold til at kontraktsforholdet skal opphøre, vil også ha betydning for de

---

forventninger som kan stilles til debitor, og dermed på det sluttvederlaget som vil være rimelig for den aktuelle avtaletypen i de tilfeller der vederlaget i oppsigelsesperioden ikke er kontraktsfestet.

Klagenemnda finner at det forslag til økonomisk oppgjør som NTFK har lagt frem, samlet sett gir IAM et rimelig vederlag i oppsigelsesperioden. Ved å ta utgangspunkt i en forholdsmessig fordeling av honoraret, holder man fast ved prinsippet om at kontraktsforholdet består helt frem til 20. januar. IAM har ikke noe rettskrav på å prestere sin kontraktsforpliktelse in natura, men må respektere den utfasingen av kontraktsforholdet som skjer i oppsigelsesperioden. NTFK har foreslått gi et mindre påslag for å dekke utgifter påløpt i 2016 og å runde av totalbeløpet til kr. 25.000,-. Klagenemnda finner at det foreslåtte oppgjøret samlet sett representerer et rimelig vederlag.

4. Klagenemndas vedtak

Klagenemnda finner at kr. 25.000,- er å anse som et korrekt beløp som sluttvederlag i forbindelse med oppsigelsen av samarbeidsavtalen mellom NTFK og IAM.

Klagenemndas vedtak er rådgivende, jf Forskriften om Forsikringsformidling § 5-2. En sak som er realitetsbehandlet av organet, kan bringes direkte inn for domstolene, jf Forsikringsformidlingsloven § 9-1.